

Településbiztonság, helyi rendészet a Dél-Alföld Régióban II.¹

Settlement security, local law enforcement at the Southern Great Plain Region II.

Polyák Zsolt

vármegyei rendőrfőkapitány, rendőr dandártábornok,
rendőrségi főtanácsos,
címzetes egyetemi tanár
polyaktbk@gmail.com

Absztrakt

Cél: A tanulmány célja a Dél-Alföld Régió településbiztonságának, valamint a helyi rendészetben részt vevő rendőrségi és komplementer rendészeti szerveknek a bemutatása. Emellett az önkormányzati rendészet működtetésével összefüggő nehézségek megismertetése, a gyakorlatban előforduló anomáliák és az azokra adható optimális megoldási javaslatok megfogalmazása.

Módszertan: A kutatást egyrészt a régióban működő három vármegyei rendőr-főkapitányság rendőri vezetői állományának, valamint a települési önkormányzatok online kérdőíves megkérdezésével hajtotta végre a szerző. Továbbá a komplex vélemény kialakítása céljából két járásban több résztvevős fókuszcsoportos beszélgetések keretében ismerte meg a helyi rendészettel összefüggő önkormányzati intézkedéseket. Harmadrészt szekunder kutatás keretében a hazai jogi szabályozók, szakmai tanulmányok, statisztikai adatok feldolgozását végezte el.

Megállapítások: Az elvégzett kutatás eredményei arra engednek következtetni, hogy az önkormányzati rendészeti szervek fejlesztése csak hosszú távú és átgondolt stratégia mentén lehetséges. Beigazolódott, hogy a településbiztonsági és a helyi rendészeti feladatok rendkívül összetettek, több szereplőnek az aktív, összehangolt cselekvését követelik meg. Az is bebizonyosodott, hogy a települések részéről permanensen jelen van a stabil, kiegyensúlyozott közbiztonság iránti igény, és ennek elérése érdekében megfelelő lehetőségek, ismeretek birtokában

¹ A cikk első része a Belügyi Szemle 2023/8. számában került megjelentetésre.

hajlandók is vállalásokat teljesíteni. Ebben a komplex rendészeti feladatrendszerben megkerülhetetlen tényező a partnerek közötti folyamatos, széles körű együttműködés és a rendszeres kommunikáció útján megvalósuló információáramlás. **Érték:** A tanulmányban levont következtetéseket a helyi rendészetben közreműködők, valamint a rendőri vezetők a jövőbeni cselekvési programjaik kidolgozásában egyaránt hasznosítani tudják. A településbiztonság fejlesztésének lehetőségeire olyan javaslatokat fogalmazott meg a szerző, amelyek a szakemberek elméleti és gyakorlati tudását mélyítik.

Kulcsszavak: helyi rendészet, településbiztonság, önkormányzati rendészet, komplementer rendészet

Abstract

Aim: The aim of the study is to present the municipal security of the Southern Great Plain Region, as well as to present the work of the police and complementary law enforcement agencies involved in local policing. In addition, my goal is to introduce the difficulties associated with the operation of municipal policing, to demonstrate the anomalies that occur in practice and the optimal solutions that can be given to them.

Methodology: The research was carried out by interviewing the police chiefs of three county police headquarters in the region, as well as the municipalities through an online questionnaire. Furthermore, in order to form a complex opinion, the Author learned about local government measures related to local policing through multi-party focus group discussions in two districts. Thirdly, in a framework of secondary research, the Author studied the Hungarian legal regulators, professional studies and statistical data.

Findings: The results of the conducted research suggest that the development of municipal law enforcement agencies is possible only along the lines of a long-term and thoughtful strategy. It has been proven that municipal security and local law enforcement tasks are extremely complex, requiring active, coordinated action by several collaborators. It has also been proven that on the part of the municipalities the need for stable and balanced public safety is permanently present. In order to achieve this, they are willing to fulfill commitments in case of having suitable opportunities and knowledge. In this complex system of law enforcement tasks, continuous, wide-ranging cooperation between partners and the flow of information through regular communication are inescapable factors.

Value: The conclusions of the study can be used in the development of future action programs by local law enforcement contributors as well as police chiefs.

The Author formulated proposals for improving settlement security that deepen the theoretical and practical knowledge of specialists.

Keywords: settlement security, local governmental law enforcement, supplementary law enforcement

Bevezetés

Tanulmányom első részében áttekintést adtam Magyarország településbiztonságában és helyi rendészetében részt vevő szereplőkről, az általuk megvalósított tevékenységekről. Ismertettem a kutatás célját, módszertanát és megfogalmaztam a hipotéziseket. Írásom második részében részletesen bemutatom „Az önkormányzati rendészet és a rendőrség együttműködésének területei a Dél-Alföld Régióban” című kutatásom² eredményeit. Ennek keretében kifejttem, hogy a régióban lévő és a kutatásban részt vevő települések vezetői (polgármesterek, jegyzők), illetve rendőrségi szakemberek hogyan értékeli az önkormányzati rendészet szerepét, feladatát és működési formáit a közbiztonság struktúrájában. Kitérek arra is, hogy melyek a rendőrség és a helyi rendészet együttműködési lehetőségei, az aktorok milyen akadályozó tényezőkkel szembesülnek a napi gyakorlati megvalósítás során.

Közigazgatási egységek a Dél-Alföld Régióban

A Dél-Alföld Régió Magyarország legnagyobb kiterjedésű közigazgatási területe, amely Bács-Kiskun, Békés és Csongrád-Csanád vármegyét foglalja magában.³ Területe 18 339 km², amely hazánk összterületének 19,7%-a.⁴ Az ország legritkább településhálózatával rendelkezik, településeinek száma mindösszesen 254, a népsűrűség 66,6 fő/km². A településszerkezet markáns jellemzője, hogy a városi népesség aránya a régió lakosságához viszonyítva 72,8%. A megyei jogú városok száma öt (Baja, Békéscsaba, Hódmezővásárhely, Kecskemét, Szeged), a városok száma ötven (Bács-Kiskun vármegye 21, Békés vármegye 21, Csongrád-Csanád vármegye 8), azaz a települések ötöde városi jogállással bír. A népesség főként a nagyobb városok körül koncentrálódik, melyek körül megkezdődött az agglomerációk kialakulása.

2 A teljes kutatás 2021. januártól 2021. decemberig tartott.

3 Az ország területét a 35/1998. (III. 20.) OGY határozat hét régióra osztotta, és felsorolta az egyes régiókat alkotó megyéket. A hatályos jogszabályok alapján 2018. január 1-jétől a 2013/2015. (XII. 29.) Korm. határozatnak megfelelően Magyarország területe nyolc tervezési-statisztikai régióra tagolódik.

4 Valamennyi adat a Központi Statisztikai Hivatal statisztikai adatgyűjtésére támaszkodik.

1. számú táblázat

A Dél-Alföld Régió településszerkezete

Település nagysága	Település száma	Lakosság száma (fő)
< 200	4	565
200–499	28	10 900
500–999	36	27 907
1000–1999	68	102 407
2000–4999	74	229 781
5000–9999	24	163 662
10 000–19 999	9	124 568
20 000–49 999	8	235 656
50 000–99 999	1	58 002
100 000 <	2	268 725
Összesen	254	1 222 173

Forrás: KSH. A táblázat a szerző saját készítése.

A gépipar fejlődésére alapozó Kecskemét a vármegye népességének csaknem 21%-át, a békési vármegyeszékhely megközelítőleg 17%-át alkotja. A regionális tudásközponttá emelkedő Szegeden él csaknem minden második vármegyei lakos (44%), a közeli Hódmezővásárhellyel együtt a vármegye népességéhez viszonyítva az 50%-ot meghaladja az itt élők aránya. Alföldi jellegzetességek az egymás szomszédságában fekvő, fontosabb közlekedési artériára felfűződő, többnyire tradicionális mezővárosok által kirajzolt, urbanizált tengelyek.⁵ A Dél-Alföld településhálózatának másik sajátossága a tanya mint a magyar társadalmi, településszerkezeti és gazdaságtörténeti örökség több évszázados múltra visszatekintő része. A külterületi lakosok aránya Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyében megközelítőleg 10%, míg Békés vármegyében 5%. A külterületi népesség a Homokhátság kistérségeiben maradt meg leginkább (a Kiskunhalasi, a Mórahalmi, a Kisteleki, a Csongrádi kistérségben).

„Az önkormányzati rendszer és a rendőrség együttműködésének területei a Dél-Alföld Régióban” című kutatás empirikus tapasztalatai

Mielőtt a kutatás részleteinek ismertetésére rátérek, mindenképpen szükséges egy átfogó képet alkotni a települések biztonságában közreműködők létszámáról.

5 Magyar Köztársaság Kormánya által kiadott Dél-alföldi Operatív Program (szám: 2007HU161PO004, verzió: DAOP_070705.); 8.ÚRL1

A Dél-Alföld Régióban (régió) az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek – kiegészülve a polgárőrökkel és az Szvmt.⁶ hatálya alá tartozókkal – száma a régió lakosságához viszonyítva 1,5% (lásd 2. számú táblázat). Ehhez hozzáadva a három vármegyei rendőr-főkapitányság által foglalkoztatottak létszámadatait,⁷ megállapíthatjuk, hogy megközelítőleg 26 000 fő dolgozik a helyi közbiztonság megteremtése érdekében. Nem számoltam bele az egyéb rendvédelmi feladatokat ellátó szervezetek tagjait.

2. számú táblázat

Egyes rendészeti feladatot ellátó személyek a Dél-Alföld Régióban

Vármegyei rendőr-főkapitányság (VMRFK) illetékességi terület	Vármegyei rendőr-főkapitányság által kiadott, érvényes igazolvány és jelvény 2021-ben									
	Hivatásos vadász	Közterület-felügyelő	Mezőőr	Halászati őr	Természetvédelmi őr	Önkormányzati segéd-felügyelő	Polgárőr	Magánnyomozó	Személy- és vagyonőr	Összesen
Bács-Kiskun vármegye	259	75	47	100	30	0	4609	41	3831	8992
Csongrád-Csanád vármegye	178	52	41	104	0	0	1847	39	3041	5302
Békés vármegye	159	26	48	57	17	0	2341	17	1892	4557
Összesen	596	153	136	261	47	0	8797	97	8764	18 851

Forrás: Bács-Kiskun Vármegyei Rendőr-főkapitányság, Békés Vármegyei Rendőr-főkapitányság, Csongrád-Csanád Vármegyei Rendőr-főkapitányság. A szerző saját szerkesztése.

6 A személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól szóló 2005. évi CXXXIII. törvény.

7 Bács-Kiskun VMRFK: ~2400 fő; Békés VMRFK: ~2000; Csongrád-Csanád VMRFK: ~2400 fő.

3. számú táblázat

Egyes rendészeti feladatot ellátó személyek országos megoszlása

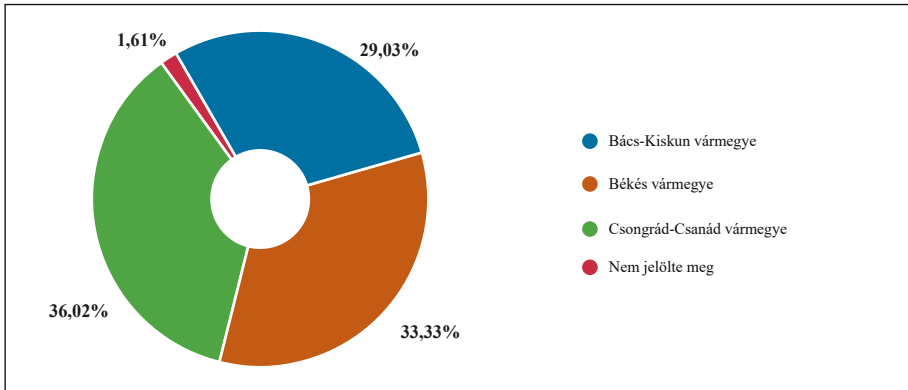
	2017 év/fő	2018 év/fő	2019 év/fő	2020 év/fő	2021 év/fő
Hivatásos vadász	3546	3463	3446	3437	3447
Közterület-felügyelő	1792	1802	1789	1914	1957
Mezőőr	843	829	826	795	792
Halászati őr	1157	1215	1234	1307	1448
Természetvédelmi őr	251	255	239	246	253
Önkormányzati segédfelügyelő	101	105	102	118	97
Polgárőr	63 279	62 934	64 091	64 233	65 000
Magánnyomozó	1367	1290	1237	1307	1223
Személy- és vagyonőr	91 718	88 272	88 975	92 773	88 137
Összesen	164 054	160 165	161 939	166 130	162 354

Forrás: A szerző saját szerkesztése.

Megállapítható, hogy a települések biztonságáért a régióban, annak lakosság-számához viszonyítva, a lakosság mintegy 2,1%-a dolgozik. Ugyanazt az értéket kapjuk, ha országos kitekintésben végezzük el a vizsgálatot. Hazánkban a komplementer rendészet tagjainak száma 162 354 fő, a rendőrség megköze-lítő 43 000 fős létszámával számolva, mintegy 205 000 fő folytat valamilyen rendészeti tevékenységet. Ez a 9 750 000 fő lakosságszámhoz viszonyítva 2,1%. Kijelenthető tehát, hogy a vizsgálat tárgyává tett régióban az országos adatokhoz viszonyítva megegyező arányú szereplők vesznek részt a települések közbiztonságának megteremtésében. Tanulmányom bevezetőjében megfogal-maztam és ismertettem a kutatásom célját és módszertanát. Ennek eredménye-ként a 350 fő tervezett személy online kérdőíves megkérdezése során 187 fő válaszolt a 41 kérdésből álló, általam összeállított kérdőívre. Ebből mindössze egy fő visszaküldött kérdőíve volt értékelhetetlen, gyakorlatilag több kérdésre nem adott választ. A kérdések között voltak kiválasztás módszerével megvá-laszolhatók, és voltak olyanok, ahol lehetőség volt röviden, saját megfogalma-zásban kifejezni a gondolatokat. A kutatásban részt vevő 186 személyből 54 fő Bács-Kiskun, 62 fő Békés, és 67 fő Csongrád-Csanád vármegyei illetékességű volt, 3 fő pedig nem nyilatkozott erről.

1. számú diagram

A kutatási kérdőívre válaszolók megoszlása

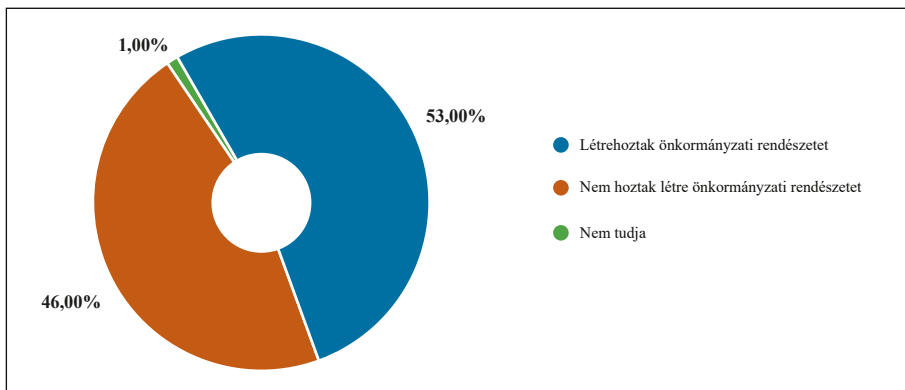

Forrás: A szerző saját szerkesztése.

A kitöltő személyek százalékos aránya – beosztásukat tekintve – az alábbiak szerint alakult: rendőri vezető 26,8%, egyéb rendvédelmi feladatot ellátó személy 0,5%, önkormányzati vezető, valamint képviselőtestületi tag 32,3%, egyéb önkormányzati dolgozó 6,4%, önkormányzati rendészeti dolgozó 1,1%, közterület-felügyelet dolgozója 3,8% és polgárőrség tagja 0,5%. A kitöltő személyek 49,7%-a nyilatkozott úgy, hogy rendelkezik valamilyen típusú rendészeti végzettséggel. A felmérésbe bevontak közül 42,1% él községben, 26,2% kisvárosban, 19,1% középvárosban, 12,6% pedig nagyvárosban. A kitöltők válaszaiból az a következtetés vonható le, hogy legnagyobb arányban a kisvárosokban működik önkormányzati rendészet. A vármegyék összehasonlításában a kis- és a középvárosok tekintetében Békés vármegye mutat egyfajta pozitív képet, hisz 34 válaszadó állította azt, hogy van a településükön önkormányzati rendészet. Ugyanakkor Csongrád-Csanádban a nyilatkozók közül 14 fő nagyvárosi személy közölte azt, hogy működik ilyen feladatokat ellátó szerv, míg Békésben nem volt ilyen válasz.

2. számú diagram

A Dél-Alföld Régióban önkormányzati rendszert létrehozó és működtető települések aránya

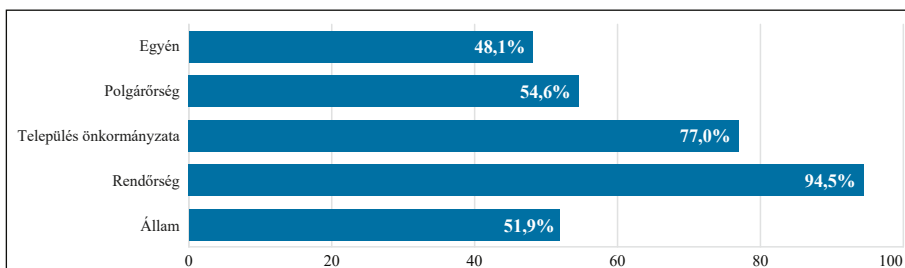
Forrás: A szerző saját szerkesztése.

Az önkormányzati rendszer fogalma, létrehozásának szabályozása és működési formái

Még a kérdőív első kérdései között szerepeltettem azt a kérdést, hogy „Az Ön véleménye szerint ki a felelős a település biztonságáért? (Több választ is jelölhet.)”. Az analízis egyik legérdekesebb kérdésére adott válaszok alapján a településbiztonság felelőségének kérdése az alábbiak szerint alakult. A válaszolók legnagyobb arányban a rendőrséget jelölték meg felelősnek (94,5%), míg a második helyre a települések önkormányzata került (77%). A harmadik helyen 54,6%-kal a polgárórség végzett, hisz a válaszadók közül 100 fő gondolta őket felelősnek.

3. számú diagram

A települések biztonságáért felelőséggel tartozók megoszlása a válaszadók véleménye szerint

Forrás: A szerző saját szerkesztése.

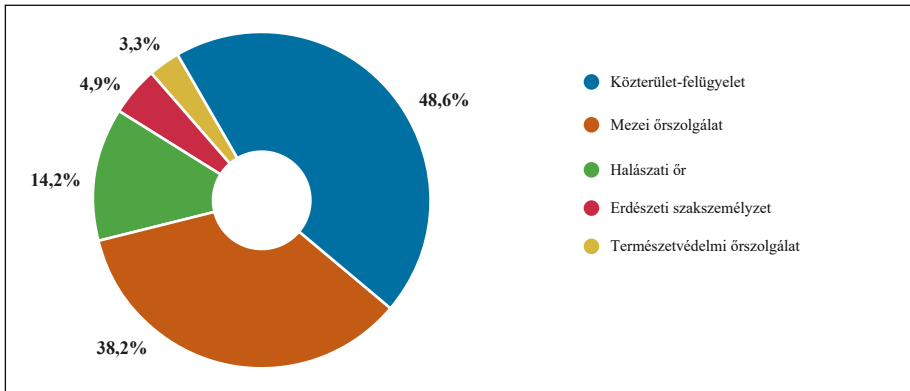
Fontos megállapítani az egyéni felelősség szerepét, ami a 48,1%-os válaszadói arányban is tükröződik. Azaz 88 fő gondolta úgy, hogy az egyénnek magának is kiemelkedő szerepe van, ha a biztonságról van szó. Érdekes lehet a megállapítás, ha ezt összehasonlítjuk az állami felelősségvállalás szükségességével, ami 51,9%-ot kapott (95 fővel). Az „*Ön szerint mit jelent az önkormányzati rendészet fogalma? (Kérem fejtse ki néhány mondatban.)*” kérdésre a válaszadók függetlenül attól, hogy állami (rendőrség) vagy önkormányzati szerepkört látnak el, hasonló módon fogalmazták meg az önkormányzati rendészet feladatait. A megfogalmazások aszerint voltak konkrétabbak, hogy ki milyen (például rendészeti) képzettséggel bír. Az önkormányzati vezetők leírása azonban olyan meghatározást is tartalmazott (lakosság-hatóság közvetlen kapcsolata, decentralizált szervként), amely plasztikusan fejezi ki a közösségi rendészet tartalmi ismérveit. Részleteiben megvizsgálva a polgármesterektől, az önkormányzati dolgozóktól és a képviselőtestületi tagoktól érkező válaszokat „érdekes” fogalom meghatározásokat láthatunk. Véleményem szerint az önkormányzati rendészet fogalmi elemeit csak részben érintik a különböző meghatározások, melyek igazolására leírok néhány példát.

- „*Amennyiben a Polgárőrséget értik alatta, akkor igen.*”
- „*Közterület-felügyelet, családsegítő-áldozatsegítő munka.*”
- „*A helyi normák ellenőrzése, felügyelete, szankcionálása, a közrend és közbiztonság helyi, önkormányzati biztosítása, közterület-felügyelet.*”
- „*Vannak a közrend fenntartásában közreműködő szervek, funkciók, de az nem rendészet.*”
- „*A körzeti megbízott nem az önkormányzat alkalmazásában van, ergo nem rendelkezik felette.*”

Christián László is hasonló eredményre jutott egy korábbi kutatása során, amelynek értékelésében úgy fogalmazott, hogy „*az önkormányzatok vezetői nem, vagy csak felületesen ismerik a vonatkozó jogi szabályozást és az ebben rejlő lehetőségeket*” (Christián, 2020). A megkérdezettek közül 53% (97 fő) állítása szerint működik a településükön (ahol dolgoznak) önkormányzati rendészet, míg 46% (84 fő) úgy nyilatkozott nem hoztak létre ilyen rendészeti szervet, 1% (2 fő) pedig azt válaszolta, hogy nem tudja. A megkérdezettek közül 15 fő szerint több mint 25 éve, 11 fő állította, hogy 20–24 éve, 12 fő úgy gondolta, hogy 15–19 éve, 18 fő, hogy 10–14 éve, 11 személy, hogy 5–9 és 12 fő, hogy 1–4 éve működik ilyen rendészeti szerv. Az önkormányzati rendészeti formák elemzése kapcsán az látható, hogy a működő önkormányzati rendészetek közül 48,6% közterület-felügyelet, 38,2% mezei őrszolgálat, 14,2% halászati őr és 4,9% erdészeti szakszemélyzet, míg 3,3% természetvédelmi őrszolgálat.

4. számú diagram

Önkormányzati rendészet működési formái a Dél-Alföld Régióban

Forrás: A szerző saját szerkesztése.

Fókuszbeszélgetésen⁸ Csongrád város polgármestere elmondta, hogy a településen közterület-felügyelet működik, és szükség van rá. Három főt beiskoláztak tréningre is, de nagyon nehezen találnak megfelelő embert a feladatra, mivel nem szívesen vállalják fel a konfliktusokat a lakossággal. Nem tudják elkülöníteni a munkát a személyes kapcsolatoktól. Véleménye szerint jó és kell, de hiába hoznak rendeleteket, annyit ér, amit betartanak. Mezőőrség nem működik a településükön, de jó lenne a terménylopások megelőzésére, felderítésére. Pénzhiány a gondjuk és az akarat hiánya.

Más indokolást fogalmazott meg Tömörkény település jegyzője arról, hogy miért nem került kialakításra az önkormányzati rendészet. Nem hoztak létre és nem működtetnek ilyen egységet, mivel más a településszerkezet és a külterületi szerkezet. Néptelenedik a külterület. Jó az információáramlás a település vezetése, a rendőrség (rendőr) és a polgárőrség között. A lakosság megbízik a településvezetésben és a rendőrségben. Azt tapasztalja, hogy a polgármester, a hivatalos rendészeti szervek és a polgárőrség meg tudják oldani a problémát. A 2000 fő alatti településen a lakosság is figyelemmel kíséri a folyamatokat, a településen megjelenő idegeneket és azonnal jelzéssel élnek. A jelzőrendszer kiválóan működik. A szükséges intézkedéseket meg tudják tenni.

Hasonló véleményt fogalmazott meg Csanytelek alpolgármestere is. Álláspontja szerint nincs szükség ilyen szervezetre, kis lélekszámú a településük,

⁸ A Csongrádi és a Kisteleki járásokban 2021. november 04-én, a szerző által személyesen megtartott fókuszbeszélgetés.

a szántók belterületen vannak. A lakosok minden problémájukkal a polgármesterhez mennek először.

Bakson, a polgármester elmondása szerint közterület-felügyelő működött, mivel a kamerarendszer kiépítésekor (11 darab) kötelező volt létrehozni. Jelenleg a településen ugyanaz a mezőőr és a polgárőr elnök. Az a tapasztalata, ha az önkormányzati dolgozó látja el az ilyen jellegű feladatokat, jól működik a rendszer.

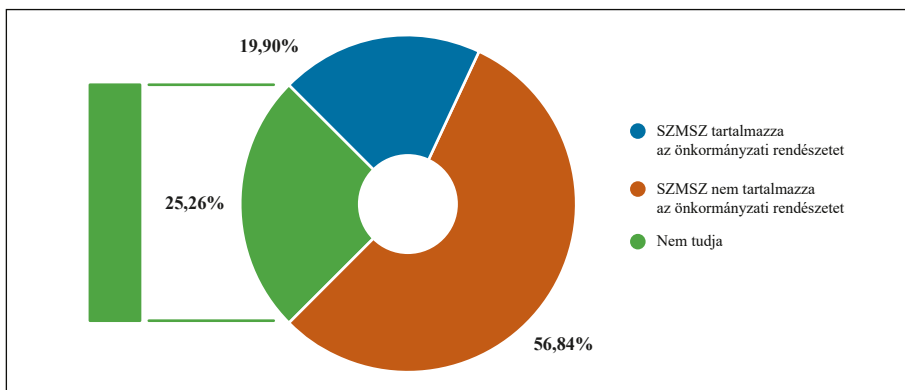
Balástya polgármestere is hasonló véleményt fogalmazott meg. A település vezetője elmondta, hogy a községben közterület-felügyelet működött 5-6 éve, mivel a kamerarendszer kiépítésekor kötelező volt létrehozni. Mezőőre van Balástyának, nagyon sok feladatot lát el, mivel az önkormányzat alkalmazottja. Önkormányzati kommunális feladatokat, logisztikai szervezést végez (söfőr, általános segítő). Ha lenne anyagi forrás, létrehozna közterület-felügyeletet. A mezőőrség esetében a gazdák helyett az önkormányzat fizeti a mezőőri járulékot. Nagy előny, ha olyan a városrendész, aki előtte hivatásos rendőr volt, mivel ő ismeri a jogszabályokat.

Kistelek Város Önkormányzata egy olyan rendészeti beosztás létrehozását határozta el, ahol elsődleges feladat nem a büntetés kiszabása, hanem a jogkövető magatartás elérése, szükség esetén a felek közötti konszenzus kialakítása. Ez alapján nem közterület-felügyelői, hanem városrendészeti munkakörben, megbízási szerződéssel foglalkoztat a város egy főt. Ez így egy sokkal komplexebb, sokrétűbb feladatkör kialakítását tette lehetővé. A feladatkör minden olyan területre kiterjed, amely az önkormányzat hatáskörébe, felügyeletére vagy végrehajtási feladatkörébe tartozik. Az eltelt egy év alatt ez az irányvonal, a tapasztalatok szerint, pozitívan értékelhető.

Az emberek igénylik a személyes kapcsolattartást, és az esetek többségében az ügyintézés is felgyorsul, a problémák megoldása hatékonyabb. A kérdőívet kitöltők közül, akik korábban úgy nyilatkoztak, hogy van a településükön önkormányzati rendészet, 42,6% adta azt a választ, hogy a polgármesteri hivatal belső szervezeti egységként jött létre ez a rendészeti szerv. Költségvetési szerv belső szervezeti egységként 2,2%, és önálló költségvetési szervként 2,7%. Nem tudta megmondani 10,4%. Ez is különösen figyelemre méltó, mert két község és egy kisváros polgármesterétől származott a válasz, a többi pedig kizárólag rendőri vezetőktől. Arra a kérdésre, hogy az önkormányzati rendészeti szerv működésének szabályait tartalmazza-e az önkormányzat szervezeti és működési szabályzata 24,6% azt a választ adta, hogy igen, 35% a nemhez tette az x-et, 40,4% pedig nem tudott válaszolni, akiknek fele önkormányzati vezető volt.

5. számú diagram

Az önkormányzati rendszert szerepeltetésének aránya az önkormányzat Szervezeti és Működési Szabályzatában (SZMSZ) – polgármesterek, jegyzők, önkormányzati dolgozók válaszai alapján

Forrás: A szerző saját szerkesztése.

A kérdőíves felmérés eredményeiből és a fókuszbeszélgetések tapasztalataiból levonható az a következtetés, hogy a nyilatkozók többsége szerint az önkormányzati rendszert a település közbiztonságához nagymértékben hozzájárul, hiszen a válaszolók 28,4%-a ezt állította. Ugyanakkor 9,3% nyilatkozta azt, hogy ezt nem tudja megítélni. A többi válasz kiegyenlített százalékokat mutat.

Az önkormányzati rendszert szerepe és feladata a közbiztonság struktúrájában

A válaszadók – függetlenül a betöltött önkormányzati vagy állami szakmai szerepüktől – nagyjából egyformán ítélték meg, hogy a járőrszolgálat és a személyes jelenlét támogatná legjobban a települések közbiztonságát. A kérdőíves válaszai alapján összefoglalható, hogy az önkormányzati rendszert az alábbi tevékenységekkel járulhat hozzá a települések közbiztonságához. A kérdőívet kitöltők véleményeit figyelembe véve csoportosítottam, hogy mely feladatokat tartják fontosnak a régióban, amelyek a következők.

Bűn- és balesetmegelőzési területen végzett feladatok:

- járőrszolgálat,
- rendezvények biztosítása,
- jelzőőri tevékenység,
- folyamatos információ és adatgyűjtés a területükön,
- társszervekkel történő szoros együttműködés,

- kommunikáció,
- kamerarendszerek működtetése.

A fenti csoportosításban lévő feladatok gyakorlati megvalósítását jól tükrözi a Kistelek városban foglalkoztatott ügynevezett városrendész által ellátott néhány feladatkör. A teljesség igénye nélkül ismertetem a Kistelek alpolgármesterével folytatott fókuszbeszélgetés során megismert városrendészi feladatokat:

- ellenőrzi a közterületek rendjének és tisztaságának fenntartását,
- ellenőrzi a környezetvédelmi előírások, a közterület-használat jogszerű betartását,
- felügyeli és figyelemmel kíséri a rendezetlen portákat, gazos, elhanyagolt területeket,
- közreműködik a közrend és a közbiztonság védelmében,
- információt nyújt elsősorban az önkormányzat részére, de bármely érintett szerv részére,
- felügyeli az épített és természeti környezetet (múemlékvédelem, szobrok, parkok, védett fák, játszóterek stb.), megteszi a szükséges intézkedéseket azok megóvása védelme érdekében,
- figyelemmel kíséri a közterületi, önkormányzati közlekedési táblák meglétét, ezek hiánya – vagy esetleg szükség felmerülése – esetén felhív, tájékoztat azok kihelyezésére és közreműködik a kitételben, ezt ellenőrzi és közreműködik az ebben érintett szervekkel,
- jogsértés, szabálytalanság esetén megkísérli önkéntes jogkövetésre bírni az elkövetőt, sikertelenség esetén a szerződésben foglaltak szerint megkeresi és tájékoztatja az intézkedési jogosultsággal rendelkező szervet,
- segíti a rendvédelmi szervek munkáját,
- közreműködik önkormányzati (állami) vagyon, közvagyon védelmében, fellép a rongálókkal szemben, értesíti az eljáró hatóságot és a tulajdonos önkormányzatot.

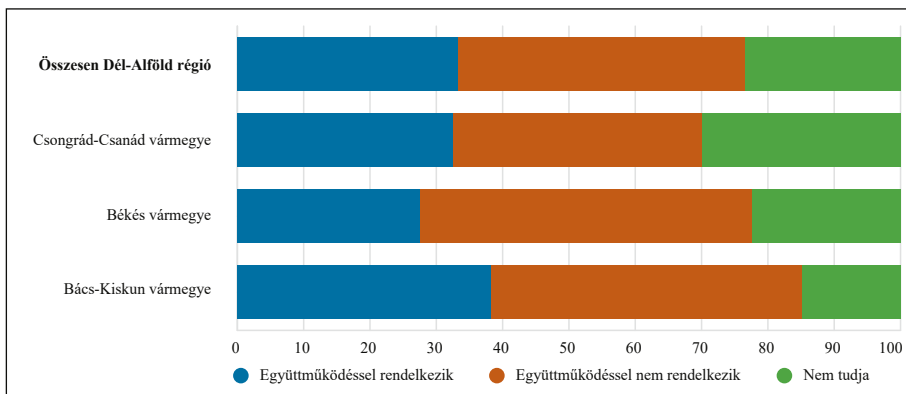
Összefoglalva láthatjuk, hogy a kérdőíves felmérésben részt vevő válaszadók lényegében ismerik az önkormányzati rendészet feladatait és egyetértés van abban, hogy ezen a rendészeti feladatokat ellátók jelentősen hozzájárulnak a települések biztonságához. A településvezetők, de a rendőrségi vezetők is nagy mértékben támaszkodnak a helyi rendészetben ilyen formán tevékenykedőkre.

A rendőrség és az önkormányzati rendészet együttműködési lehetőségei, akadályozó tényezők

Arra a kérdésre, hogy „Az önkormányzat az önkormányzati rendészeti szerv működésével összefüggésben kötött-e együttműködési megállapodást a rendőrséggel?” 33,3% igennel nyilatkozott, míg 43,2% nemmel, és 23,5% nem tudott érdemi választ adni. Ez utóbbiak tekintetében érdekes megállapítás tehető, mivel 43 fő polgármester nem tudta, hogy van-e hatályos együttműködési megállapodása az önkormányzatnak, de az is kiemelendő, hogy 23 rendőri vezető sem rendelkezett ilyen ismeretekkel.

6. számú diagram

Önkormányzati rendészetek és a rendőrség között megkötött együttműködések alakulása

Forrás: A szerző saját szerkesztése.

Jobb a helyzet az önkormányzatok és más rendvédelmi vagy rendvédelmi feladatokat ellátó szervekkel való együttműködés tekintetében. A válaszok közül 78 fő a katasztrófavédelmet, 24 fő a helyi polgárőrséget, 10 fő a polgári nemzetbiztonsági szolgálatot, 8 fő a büntetés-végrehajtást, 5 személy a Nemzeti Adó- és Vámhivatalt jelölte meg (a maradék három önmagában nem tűnik relevánsnak), míg 46 személy nem tudott válaszolni. A hatályos együttműködéssel rendelkezők válaszából az tűnik ki, hogy döntő többségben kiválóan tartják az együttműködés minőségét a rendőrséggel, ami 24 fő esetében 40%-ot jelent, jeles érdemjeggyel. Jót 33,3% adott, közepesnek 16,6%, míg elégségesnek 3,3% tartotta. Egy fő úgy ítélte meg, hogy elégtelen, míg szintén egy fő nem kívánt válaszolni. Az együttműködések javítása – mint szakmai kapcsolaterősítés, hatékonyságnövelő lehetőség is – tekintetében a válaszadók mintegy

fele (50,3%) gondolta úgy, hogy szükséges. Nem tudott a kérdésre válaszolni 59 fő, míg 17,5% azt válaszolta, hogy megfelelő az együttműködés színvonala. A válaszadók úgy ítélték meg, hogy a hatékony együttműködés alapja a végrehajtói szinten történő permanens kapcsolattartás, interaktív információcsere, esetmegbeszélések tartása, a közösen végrehajtott járőrszolgálatok számának növelése. Ugyanakkor mindenképpen figyelembe kell venni egy kutatás megállapításait, amely szerint „...néhány esetben azonban kritikai jelleggel meggyezték interjúalanyaiknak, hogy a mezei őrszolgálatról a rendőrség felé való információáramlás jó, azonban ellentétes irányban, azaz a rendőrségtől a mezei őrszolgálat felé való információáramlás nem igazán működik. Az előbbieket miatt javaslatként fogalmazták meg egyes mezőőrök, hogy érdemes lenne az információáramlás hatékonyságának javítására egy közös kommunikációs platformot létrehozni.” (Bacsárdi, Christián & Sallai, 2018). A települések és a rendőrség közötti együttműködés megítélésénél fontosnak tartom kiemelni, hogy a régióban jellemzően az állami szervek a kezdeményezők. „Ha a rendőrség társadalmi szerepét akként fogjuk fel, hogy az a maga speciális eszközeivel a társadalmi konfliktusok csökkentésén fáradozik, akkor magától értetődő, hogy ehhez azokkal kell szüntelenül egyenrangú és oda-vissza működő (külső) párbeszédet folytatnia, akiknek biztonságával (ő is) foglalkozik (vagyis az emberek közösségeivel).” (Gaál & Molnár, 2013). Tapasztalataim szerint az utóbbi időben megtartott különféle fórumok is ellaposodnak, nincsenek vagy nem a hatóság kompetenciájába tartozó problémákat vetnek fel az önkormányzatok részéről. „Az önkormányzati rendészeti szervek bizonyos feltételek teljesülése esetén képesek lehetnek arra, hogy hatékonyabban hozzájáruljanak a helyi közbiztonság növeléséhez. Az önkormányzati rendészeti szervek helyi rendészetben játszott jelentős szerepe egyértelmű, azonban ehhez a részletszabályok finomhangolására van szükség.” (Bacsárdi & Christián, 2017). Véleményem szerint ebbe a körbe tartozik a jogi szabályozás koherenciájának megteremtése, az önkormányzati rendészet működtetéséhez szükséges költségvetési keretek biztosítása, transzparens szabályozása és egy egységes módszertani útmutató kiadása, alkalmazása, a megfelelő szakemberek kiválasztása, továbbképzése. Ezt támasztja alá, hogy az akadályozó tényezők közül a válaszadók 71%-ban finanszírozási nehézséget jelölték meg. A visszajelzést adók közül 56% (47 fő) úgy gondolta, hogy költségvetési forrás rendelkezésre állása esetén létrehozna önkormányzati rendészetet. Létszámhiányt 42,1%-ban, 18%-ban pedig a képzés hiányát nevesítették nehezítő körülménynek. Kisebb százalékokban jogi-szakmai koherenciahiányokat említettek. Kutatásom során az önkormányzati rendészet működésére vonatkozóan egy számomra új nehezítő körülményre találok. Pusztaszer polgármestere fókuszbeszélgetésben kiemelte,

hogy a településen az 1990-es évek elején jelent meg az igény valamilyen önkormányzati alkalmazásban lévő rendészeti feladatot ellátó személyre. Jelenleg is van a településen mezőőr, aki egyben polgárőr is, valamint ő a legrégebben dolgozó az önkormányzatnál. Probléma abból szokott adódni, ha kiképeznek valakit a feladatra, a jó szakembert elviszik a jobb fizetés miatt más cégek. Nehéz a pótlásuk, ha kiesnek a munkából.

Hipotézisek értékelése

A tanulmányban négy hipotézis került felállításra.

- 1. Az önkormányzati rendészet létrehozása a Dél-Alföld Régióban kizárólag a közterület-felügyeletre és a mezőőri szolgáltatásra korlátozódik. Azokon a településeken, ahol polgárőrség működik nincs önkormányzati akarat további önkormányzati rendészeti szerv létrehozására.*

Az 1. számú hipotézis nem nyert igazolást, mivel a megkérdezettek közül többen is azt válaszolták, hogy a hipotézisben megfogalmazott szereplőkön kívül más, egyes rendészeti feladatot ellátó személy is tevékenykedik a településen a biztonság fenntartása érdekében. A Dél-Alföld Régióban jellemzően még a halászati őrt, a természetvédelmi őrt jelölték meg a válaszadók, mint fontos szereplőt, aki az önkormányzati rendészeti munkát érdemben támogatja. Az a feltevésem sem nyert igazolást, hogy a polgárőr egyesülettel működő települések elégségesnek tartják az ilyen állapotot. Elenyésző számú válasz érkezett arra vonatkozóan, hogy nem hoznának létre valamilyen formában működő önkormányzati rendészeti szervet.

- 2. A kisebb lélekszámú települések önkormányzatai is létrehoznának helyi rendészeti szervet elegendő anyagi erőforrás, valamint megfelelő képzettségű szakember megléte esetén.*

A 2. számú hipotézis teljes mértékben igazolást nyert, elfogadottnak tekinthető. A kisebb települések kategóriájába az 5000 fő lakosságszám alatti községeket soroltam be. Szignifikáns volt azon válaszadók száma, akik egyértelműen azt nyilatkozták, hogy megfelelő költségvetési forrás és kiképzett szakember megléte esetén létrehoznának önkormányzati rendészeti szervet.

3. *A településbiztonság, a helyi rendészet eredményes, hatékony működtetéséhez elengedhetetlen a helyi és vármegyei önkormányzatok, valamint a rendészeti szerveik vezetőinek szakirányú továbbképzése.*

A 3. számú hipotézis teljes mértékben igazolást nyert, elfogadottnak tekinthető. A kutatás eredményei egyértelműen alátámasztották, hogy van igény a rendszeres képzésre. Emellett a szakmai konferenciák megszervezésének lehetősége is több válaszoló esetében felmerült. Többen hiányolták az egységes módszertan meglétét is.

4. *A települések közbiztonságának fenntartása, javítása érdekében tovább kell erősíteni az önkormányzati rendészeti és az állami rendvédelmi szervek, valamint a civil szervezetek közötti együttműködést.*

Az 4. számú hipotézis teljes mértékben igazolást nyert, elfogadottnak tekinthető. A kérdőíves felmérés és a fókuszbeszélgetések eredményei alapján egyértelműen kijelenthető, hogy az egyes szervek közötti hatékony együttműködés nélkül nem lehet eredményesen cselekedni a települések biztonságának fenntartása céljából. A jelenlegi együttműködési gyakorlatot tovább kell erősíteni a szükséges egyeztetések, fórumok rendszeresebbé tételével, az önkormányzatok erőteljesebb bevonásával.

Javaslatok a helyi rendészet fejlesztésének lehetséges irányaira

Az általam elvégzett online kérdőíves kutatás eredményeire, a tanulmányozott közbiztonsági stratégiák, a fókuszbeszélgetések tapasztalataira és a hipotézisek értékelésére figyelemmel öt fő csoportban fogalmaztam meg a helyi rendészet fejlesztésének lehetőségeit.

- Együttműködés erősítése, fokozása a településbiztonság megteremtésében részt vevő szereplők között. Legfontosabbnak tartom a már kialakított fórumrendszerek működtetését. A rendőrség, a polgárőrség és a települési önkormányzatok által megkezdett és jelenleg is folyamatban lévő programokat szükséges tovább folytatni.
- Mind a rendőrség, mind az önkormányzatok részéről ki kell alakítani a kooperációt, meg kell valósítani a rendszeres kapcsolattartást a vármegyeekben jelenleg kialakítás alatt lévő vármegyei bűnmegelőzési tanácsokkal.
- A települési önkormányzatokat szükséges ösztönözni arra, hogy minél többen hozzanak létre önkormányzati rendészeti szervet, vagy működtessék annak valamely formáját, mivel ezzel mentesíthetik az állami rendészet

- aktorait. Természetesen ehhez költségvetési források kellene. Ehhez jó például szolgálhat a dolgozatomban már ismertetett Csongrád-Csanád és Bács-Kiskun vármegyében működő mezőőri szolgálatok állami támogatása.
- Célszerű lenne központilag kiadni egy szakmai, módszertani útmutatót, amely iránymutatásként szolgálna a rendészeti szerv létrehozásához szükséges helyi döntések megalapozásához (Christián & Hermann, 2018). Ebben kidolgozásra kerülhetne a települések közbiztonsági stratégiájának az elkészítésére vonatkozó módszertan is.
 - Lehetőséget kell adni a települések vezetőinek (polgármester, jegyző, önkormányzati rendészeti dolgozója), de rendőri vezetőknek is ismereteik bővítésére képzések, továbbképzések megszervezésére fókuszálva. Erre jó példa a Nemzeti Közszelelőati Egyetemen 2022. évben indított településbiztonsági menedzser szakirányú továbbképzési szak létesítése. A képzés célja olyan településbiztonsági szakemberek képzése, akik megalapozott elméleti és gyakorlati ismeretek, valamint készségek birtokában képesek a településeken a köz- és magánbiztonsághoz, valamint a bűnmegelőzéshez kapcsolódó munkakörök ellátására.⁹

Összegzés

A Dél-Alföld Régióban elvégzett gyakorlati szempontú kutatásom és a fókuszbeszélgetések igazolták, hogy a településbiztonsági és a helyi rendészeti feladatok rendkívül összetettek, több szereplőnek az aktív, stratégiai szemléletű összehangolt cselekvését követelik meg. Ebben a komplex rendészeti feladatrendszerben megkerülhetetlen tényező a partnerek közötti folyamatos, széles körű együttműködés és a rendszeres kommunikáció útján megvalósuló információáramlás. Az is bebizonyosodott, hogy a települések részéről permanensen jelen van a stabil, kiegyensúlyozott közbiztonság iránti igény, és ennek elérése érdekében megfelelő lehetőségek, ismeretek birtokában hajlandóak is értéket teremtő vállalatokat teljesíteni. Az önkormányzatok erőteljesebb kezdeményezéssel, a rendészeti területen jelentkező érdekek artikulálásával jelentős lépést tehetnek az állampolgárok biztonságérzetének növelése irányába. Tapasztalataim szerint az állami rendészeti szervek a már kialakított és bevált jó gyakorlatok teljes rendészeti vertikumra történő adaptálásával hozzá tudnak járulni az egyes önkormányzatok proponálásához.

9 Nemzeti Közszelelőati Egyetem Rendészettudományi Kar, Településbiztonsági menedzser szakirányú továbbképzési szak, Képzési és Kimeneti Követelmények, 7.1. alpont, 2.

Mindig is azt vallottam, hogy a tudományos kutatások akkor bírnak igazi tudásalapú értékkel, ha az a későbbiekben megteremti az alapot a gyakorlatba történő implementálásra. Éppen ezért úgy gondolom, hogy jelen vizsgálatom eredményeinek felhasználása és az önkormányzatoknak vagy a rendészeti vezetőknek hozzáférhetővé tétele jó alapot teremt és átfogó képet ad a helyi rendészet jelenlegi helyzetéről. Egyben bízom benne, hogy fundamentum lehet a hatékonysághoz vezető út megtalálásában.

Több diszciplína is magában hordozza a megújulási képességet, így a helyi rendészet szereplői számára is adott a paradigmaváltás lehetősége, amit a szemléletformálással és az új ismeretek megszerzésével célszerű megkezdni.

Felhasznált irodalom

- Bacsárdi J. & Christián L. (2017). Hol tart jelenleg az önkormányzati rendészet? In Christián L. (Szerk.), *Rendészettudományi kutatások. Az NKE Rendészetelméleti Kutatóműhely tanulmánykötete* (pp. 27–38). Dialóg Campus Kiadó.
- Bacsárdi J., Christián L. & Sallai J. (2018). A mezei rendőrségtől a mezei őrszolgálatig. *Magyar Rendészet*, 18(4), 31–47. <https://doi.org/10.32577/mr.2018.4.2>
- Christián L. & Hermann G. (2018). Önkormányzati rendészet – közterületfelügyelet – gyakorlati problémái a fővárosi kétszintű igazgatásból adódóan, valamint az önkormányzati rendészet jövőjét meghatározó problémák tágabb aspektusai és azokra adott megoldási javaslatok. *Magyar Rendészet*, 18(4), 61–90. <https://doi.org/10.32577/mr.2018.4.4>
- Christián L. (2020). A helyi önkormányzatok felelőssége a települések közbiztonságának megteremtésében. *Magyar Rendészet*, 20(3), 55–77. <https://doi.org/10.32577/mr.2020.3.4>
- Gaál Gy. & Molnár K. (2013). Ami elromolhat, az el is romlik? A média szerepe a biztonságos, élhető közösségek formálásában. In Gaál Gy. & Hautzinger Z. (Szerk.), *Tanulmányok „A változó rendészet aktuális kihívásai” című tudományos konferenciáról* (pp. 131–140). Magyar Hadtudományi Társaság.

A cikkben található online hivatkozás

URL1: *Dél-alföldi Operatív Program, CCI-szám: 2007HU161PO004. Verzió: DAOP_070705.*
http://www.darinnó.hu/wp-content/uploads/2015/01/245-26-del-alfoldi_operativ_program-1.pdf

Alkalmazott jogszabályok

2005. évi CXXXIII. törvény a személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól

2013/2015. (XII.29.) Korm. határozat a Közép-magyarországi régió kettéválasztásáról

35/1998. (III. 20.) OGY határozat az Országos Területfejlesztési Konceptióról

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Polyák Zs. (2023). Településbiztonság, helyi rendészet a Dél-Alföld Régióban II. *Belügyi Szemle*, 71(9), 1597–1606. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2023.9.4>